

ВЛАДИМИРСЬКА Н.І.

Кандидат економічних наук, доцент
Одеська Державна Академія Будівництва
та Архітектури, м. Одеса, вул. Дідріхсона, 4
E-mail: truskava1934@gmail.com
ORCID: 0000-0002-3316-9000

ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Актуальність. В умовах економічної кризи, в яких останні роки перебуває економіка України, пошук причин, що не дозволяють розвивати економіку належним чином та активізація напрямів залучення інвестицій, у тому числі міжнародних, є одним із пріоритетних завдань. В статті ставиться мета дослідити рівень інвестиційного клімату в Україні, а також проаналізувати рівень залучення іноземних інвестицій в економіку України.

Мета та завдання. Інвестиційна привабливість значною мірою формується інвестиційним кліматом, тому нами поставлено задачу проаналізувати рівень інвестиційного клімату як сукупності правових, фінансових, політичних, соціокультурних факторів, що зумовлюють доцільність інвестування у країну. Оцінюється рівень показника індексу інвестиційної привабливості країни за 2009-2018 р.р. та місце України в рейтингу інвестиційної привабливості країн світу.

У статті аналізується об'єм прямих іноземних інвестицій в Україну, структура інвестицій у галузевому розрізі та за країнами надходження прямих іноземних інвестицій за десятирічний й період з 2010 по 2019 роки.

Результати. На основі проведеного дослідження встановлено, що найбільш привабливими для іноземних інвесторів у галузевому розрізі на протязі аналізованого періоду залишаються промисловість, зокрема переробна промисловість, фінансова та страхова діяльність, оптова та роздрібна торгівля, операції з нерухомим майном, науково-технічна діяльність та діяльність у сфері інформації та телекомунікації.

Визначено, що основними країнами-інвесторами, на долю яких припадає понад 80% прямих іноземних інвестицій, є дванадцять країн з 130. Першу п'ятірку країн-інвесторів складають Кіпр, Нідерланди, Німеччина, Велика Британія та Російська Федерація, які формують більше 60 % всіх міжнародних інвестицій в економіку країни. У результаті дослідження визначено, що майже третина міжнародних інвестицій в економіку України є українські капітали раніше виведені з країни до офшорної юрисдикції — round-tripping. До складу таких країн крім Кіпру входять Швейцарія та Віргінські Британські Острови.

Висновки. Обґрунтовано необхідність подальшого формування сучасних підходів до створення сприятливого інвестиційного середовища в економіці України, опираючись на досвід таких країн як Естонія у питаннях оподаткування виведеного вітчизняного капіталу та на світовий досвід. Також Україна має продовжувати співпрацю з міжнародними інститутами такими як ОЕСР Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) та розвивати напрями співпраці з інвесторами у рамках Конвенції МЛІ, що сприятиме зменшенню переміщення українського капіталу в країни з низькими податками та має відбитися на збільшенні інвестування в економіку України.

Ключові слова: Інвестиції, міжнародні інвестиції, міжнародне інвестування, інвестиційний клімат, індекс інвестиційної привабливості, інвестиційне середовище, географічна структура інвестицій, галузева структура інвестицій, національна економіка.

N.VLADYMYRSKA.

Ph Din Economics, assistant professor
Odessa State Academy of Civil Engineering
and Architecture, Odessa, 65029, Didrihsona st.,4
E-mail: truskava1934@gmail.com
ORCID: 0000-0002-3316-9000

FEATURES OF INTERNATIONAL INVESTMENT IN THE ECONOMY OF UKRAINE

Topicality. In the conditions of the economic crisis, in which the economy of Ukraine has been in recent years, the search for reasons that do not allow developing the economy properly and the intensification of areas for attracting investments, including foreign ones, is one of the priority issues. The article aims to explore the level of the investment climate in Ukraine, as well as to analyze the level of attracting foreign investment in the economy of Ukraine.

Aim and tasks. Investment attractiveness is largely shaped by the investment climate; therefore, we analyze the

investment climate as a combination of legal, financial, political, and socio-cultural factors that predetermine the expediency of investing in the country. Estimated index of investment attractiveness of the country for 2009-2018 and the place of Ukraine in the rating of investment attractiveness of the countries of the world.

The article analyzes the volume of foreign direct investment in Ukraine, the structure of investment in the sectoral context and by investor countries of foreign direct investment over the ten-year period from 2010 to 2019.

Research results. Based on the study, it was found that the most attractive for foreign investors in the industry, during the analyzed period, remain the industry, especially processing, financial and insurance activities, wholesale and retail trade, real estate operations, scientific and technical activities, information and telecommunications.

It is determined that the main investor countries that invest more than 80% of foreign direct investment are twelve of the one hundred and thirty investment countries. The top five investor countries are Cyprus, the Netherlands, Germany, the United Kingdom and the Russian Federation, these countries form more than 60% of all international investments in the economy of Ukraine. The study revealed that almost a third of the international investment in the Ukrainian economy is Ukrainian capital, previously withdrawn from the country in offshore jurisdictions - round-tripping. These countries, apart from Cyprus, include Switzerland and the British Islands Verginsky.

Conclusion. The necessity of further formation of modern approaches to the creation of a favorable investment environment in the Ukrainian economy, based on the experience of countries such as Estonia in the taxation of withdrawn capital and world experience, is substantiated. Ukraine should also continue to cooperate with international institutions such as the OECD and develop areas of cooperation with investors under the MLI Convention, which will help reduce the movement of Ukrainian capital to low-tax countries and, accordingly, will affect the increase in investment in the Ukrainian economy.

Keywords: Investments, international investments, investment climate, investment attractiveness index, investment environment, geographical structure of investments, sectoral structure of investments, national economy.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями.

Зростання значення глобалізаційних та інтеграційних тенденцій у світі зумовлює необхідність інтеграції економіки України у світову економіку. В умовах економічної нестабільності, в яких останні роки перебуває економіка України, пошук причин, що не дозволяють розвивати економіку належним чином та активізація напрямів залучення інвестицій, у тому числі міжнародних, є одним із пріоритетних завдань.

Можливість залучення та впровадження інвестицій в Україні залежить від сприятливого інвестиційного клімату, урегульованості законодавства, соціально-економічного розвитку, політичної стабільності в державі.

Сприятливий інвестиційний клімат є одним із головних показників, від якого залежать обсяги міжнародних інвестицій в економіку країни. Дослідження місця України на світовому ринку інвестиційної привабливості, об'ємів та структури міжнародних інвестицій в економіку України, країн-інвесторів, джерел міжнародного фінансування дозволять виявити основні процеси, що відбуваються у сфері міжнародного інвестування національної економіки.

Активізація процесів залучення інвестицій та їх належне вкладення у стратегічні галузі економіки, у тому числі у галузі з високою питомою вагою доданої вартості в продукції, дасть змогу вийти економіці з кризової ситуації, поліпшити не тільки стан окремих галузей, але й загальний економічний стан країни.

Аналіз останніх публікацій по проблемі. Проблеми регулювання та залучення іноземних інвестицій загалом, а також у контексті інтеграційних процесів у своїх працях опрацювали як зарубіжні так і вітчизняні вчені. Значний внесок у вивчення питань щодо дослідження інвестиційного клімату та залучення міжнародних інвестицій здійснили такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як: О.Д. Данілов, М.Д. Лесечко, О.М. Чемерис, Швець В.Я. [1], У. Шарп, Дж.В. Бейлі.

Причини недостатньої активності інвестиційних процесів досліджували В.М. Герзанич, Н.І.Владимирська [2], В.В. Козик.

Науковці визначають низький рівень припливу міжнародних інвестицій в економіку України та пропонують різні підходи для вирішення питань залучення інвестування в національну економіку та покращення інвестиційного клімату.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Недостатню увагу у роботах науковців приділено дослідженню структурних змін у галузях економіки України, які сталися в останні десять років надходження прямих іноземних інвестицій. Також недостатньо вивчені особливості, характерні для національної економіки, що стосуються міжнародних інвестицій round-tripping та розширення переліку країн, з яких дані інвестиції надходять у вітчизняну економіку.

Актуальними для дослідження є невирішені питання врегулювання законодавчих актів, що мають сприяти активізації припливу міжнародних інвестицій, зокрема законодавство направлене на

оподаткування виведених з України капіталів та співпраця з міжнародними організаціями у даній сфері.

Формування цілей дослідження (постановка завдання). Ціллю дослідження є аналізі інвестиційного клімату в Україні, аналіз об'єму прямих іноземних інвестицій, структури інвестицій у галузевому розрізі та за країнами надходження інвестицій за десятирічний період, а також обґрунтування необхідності подальшого формування сучасних підходів до створення сприятливого інвестиційного середовища в економіці України, опираючись на досвід європейських країн у питаннях оподаткування виведеного вітчизняного капіталу та на світовий досвід у рамках існуючих міжнародних конвенцій, що регулюють питання міжнародних інвестицій.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування Важливою передумовою для здійснення інвестицій, у тому числі міжнародних, є наявність у країні привабливого інвестиційного клімату.

Інвестиційний клімат будь якої держави змінюється під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів. Він є сукупністю правових, фінансових, політичних, соціальних, культурних факторів, що зумовлюють доцільність інвестування в певну господарську систему (економіку країни, регіону, виділену територію). Зміна інвестиційного клімату призводить до перерозподілу інвестиційних потоків у світовій економіці та є визначальним фактором активності інвесторів. Тому положення держави у світових рейтингах оцінювання інвестиційного клімату виступає як основа для інвестиційних процесів та визначає рівень привабливості країни для іноземних інвестицій в її економіку.

Максимальний рівень індексу інвестиційної привабливості дорівнює 5 балам, індекс у коридорі 4-5 відповідає позитивному рівню інвестиційної привабливості, рівень у 3 бали є нейтральним, нижче рівня 3 – відповідає негативному рівню зацікавленості інвестувати у країну.

Оцінка Індексу інвестиційної привабливості України проводиться Європейською бізнес-асоціацією (ЄБА) за підтримки дослідної компанії In Mind. Індекс розраховується на основі регулярного моніторингу оцінок інвестиційного клімату України першими особами компаній-членів ЄБА. Пріоритетними завданнями ЄБА є зменшення перешкод для інвестування, підтримка різних механізмів, які сприяють економічній інтеграції до ЄС та сприяння позиціонуванню України як держави, привабливої для інвестицій та ділового партнерства.

За інформацією ЄБА, інвестори відзначили низку негативних тенденцій, які сьогодні спостерігаються в економіці України: корупція (78%); недовіра до судової системи (74%); відсутність земельної реформи (66%), присутність тіньової економіки (65%).

Динаміка індексу інвестиційної привабливості за період 2009 - 2018 роках представлена на Рис.1.

Починаючи з 2009 року індекс інвестиційної привабливості мав впевнену тенденцію до росу з рівня 2,2 до 3,4 у 1 кварталі 2011 року. Це був найвищий рівень індексу за аналізований період. Найнижчим рівнем даного індексу був у 4 кварталі 2013 року – 1,75. У період з 1 кварталу 2014 р. по 2 квартал 2016 р. рівень індексу інвестиційної привабливості був у коридорі значень 2,5 – 2,85. З 1 кварталу 2017 року рівень індексу інвестиційної привабливості піднявся до рівня 3,15 і увесь період до 2 кварталу 2018 року не падав нижче 3,03.

Таким чином ми маємо відносно стабільно низький рівень інвестиційної привабливості України на протязі досліджуваного десятирічного періоду, найбільш несприятливий період продовжувався з 3кварталу 2011 року по 2 квартал 2016 року, що свідчить про несприятливі умови для внутрішніх та зовнішніх інвестицій [3].

Станом на 2 квартал 2018 року індекс склав 3,07. На нашу думку на стабілізацію індексу інвестиційної привабливості у 2017-2018 роках вплинули окремі процеси реформування, що відбуваються в Україні.

У процесі досліджень ЄБА виявлено, що 40% бізнесменів не задоволені інвестиційним кліматом, так як інвестиційний клімат не зазнав значних зрушень у останні три роки.

Зокрема у 2018 році введення воєнного стану не сприяло створенню сприятливого інвестиційного клімату в Україні. Також негативно впливають відсутність змін у судовій системі, відтік кваліфікованих кадрів, 78 % інвесторів незадоволені високим рівнем корупції, 74% інвесторів висловлюють недовіру до судової системи, 66 % інвесторів висловили невдоволення відсутністю земельної реформи, 65 % інвесторів стурбовані присутністю тіньової економіки в Україні[4].

Україна посідає 131 місце із 174 між Беніном та М'янмою в рейтингу інвестиційної привабливості країн світу BDO International Business Compass (IBC) за 2018 рік [5,6].

Показником, що відображає стан інвестиційної привабливості країни можуть бути обсяги

прямих іноземних інвестицій(надалі ПІІ). Динаміку обсягу залучених прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу)в економіку України з 2010по 2018 р.р. представлено у Табл. 1.

Відзначимо впевнене зростання прямих іноземних інвестицій в економіку України у період з 2010 по 2014 роки. Рівень залучених інвестицій у 2014 році перевищував даний показник у 2010 році на 14 712 млн. дол. США.

З 2015 року на протязі трьох років рівень ПІІ мав впевнену тенденцію до зниження до 2017 року, зниження сталося на 7 306 млн. дол. США - з 38 356,8 до 31 230,3 млн. дол. США. Лише з 2018 почалися незначні зрушення у процесі зростання рівня прямих іноземних інвестицій, та станом на 01.01.2019 склали 32 291,9 млн. дол. США., що менше рівня 2010 року на 6 695 млн. дол. США.

Рис. 1. Індекс інвестиційної привабливості України за 2009-2018 рр. [5]

Таблиця 1

Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал), млн. дол. США

Станом на 01.01.	Прямі інвестиції в Україну	Прямі інвестиції з України
2010	38 992,9	5 760,5
2011	45 370,0	6 402,8
2012	48 197,6	6 435,4
2013	51 705,3	6 568,1
2014	53 704,0	6 702,9
2015	38 356,8	6 456,2
2016	32 122,5	6 315,2
2017	31 230,3	6 346,3
2018	31 606,4	6 322,0
2019	32 291,9	6 295,0

Побудовано автором на основі джерела [7]

Розглянемо характер вкладень ПІІ у галузевому розрізі за період з 2010-2019 роки (Таблиця 2.1, Таблиця 2.2).

Структура прямих іноземних інвестицій за галузями економіки України у 2010-2019 р.р.
(млрд. дол. США)

Найменування галузей економіки	2010		2011		2012		2013		2014	
	млрд. дол.	итома вага, %	млрд. дол.	итома вага, %	млрд. дол.	итома вага, %	млрд. дол.	итома вага, %	млрд. дол.	итома вага, %
2								0	1	2
Промисловість, у т.ч.	6,5	2,0	8,7	1,0	7,3	6,0	8,0	5,0	7,7	3,0
Переробна промисловість	3,7	5,0	2,7	8,1	2,9	5,7	2,9	5,0	2,0	2,3
Виробництво харчових продуктів	,9	,9	,9	,3	,2	,6	,0	,9	,2	,0
2								0	1	2
Оптова та роздрібна торгівля	,3	1,1	,7	0,3	,6	1,1	,1	1,7	,8	2,7
Фінансова та страхова діяльність	,9	3	1,5	5,5	2,9	6,7	3,1	5,3	2,3	2,8
Операції з нерухомим майном	,3	,1	,0	,7	,5	,2	,9	,5	,8	,9
Наукова, технічна діяльність, інформація, телекомунікації	,7	,0	,9	,4	,0	,4	,7	,0	,9	0,9
Інші галузі	,3	,9	,5	,8	,7	,0	,9	,6	,0	,7
0 Усього	8,9	00	5,3	00	8,2	00	1,7	00	3,7	00

Сформовано автором на основі джерела [8]

Структура прямих іноземних інвестицій за галузями економіки України у 2010-2019 р.р.
(млрд. дол. США)

Найменування галузей економіки	2015		2016		2017		2018		2019	
	млрд. дол.	тис. дол.	млрд. дол.	тис. дол.	млрд. дол.	тис. дол.	млрд. дол.	тис. дол.	млрд. дол.	тис. дол.
		, %		, %		, %		, %		, %
Промисловість, у т.ч.	2,4	2,0	,9	0,8	,7	0,9	0,5	3,0	0,7	3,0
Переробна промисловість	,8	3,0	,5	3,4	,5	4,1	,0	5,3	,2	5,4
Виробництво харчових продуктів	,7	,0	,4	,5	,5	,0	,8	,7	,8	,6
Оптова та роздрібна торгівля	,0	5,7	,2	6,3	,1	6,4	,0	5,7	,4	6,7
Фінансова та страхова діяльність	,4	6,7	,4	3,5	,6	1,6	,5	1,1	,5	0,8
Операції з нерухомим майном	,0	0,3	,9	2,9	,8	2,1	,8	2,0	,0	2,2
Наукова, технічна діяльність, інформація, телекомунікації	,2	1,2	,3	1,2	,3	3,7	,2	3,4	,2	3,0
Інші галузі	,6	,1	,0	,8	,2	,7	,8	,1	,7	,7
Усього	8,3	0,0	2,1	0,0	1,0	0,0	1,6	0,0	2,3	0,0

Сформовано автором на основі джерела [8]

Аналізуючи галузі, в які вкладаються іноземні інвестиції на протязі останнього десятиріччя, можна констатувати, що переважає частка вкладень у промисловість, яка має найбільшу тому вагу серед всіх галузей економіки, та зменшилась від 42,% у 2010 році до 33 % у 2019 році. Серед галузей промисловості, до яких надходять інвестиції, найбільшу частку міжнародних інвестицій одержує переробна промисловість (від 35% у 2010 р. до 24,1% у 2019 році).

На другому місці по рівню споживання інвестицій знаходиться фінансова та страхова діяльність з питомою вагою ПІІ, що коливалась у досліджуваному періоді. Спостерігається зростання ПІІ у даній галузі від 23% до 26,7% у 2012 році, падіння від 25,3 % у 2013 році до 11,1 % у 2019 році.

Зниження питомої ваги ПІІ після 2014 року пов'язане з умовами роботи страхових та фінансових компаній в умовах відчуження та пошкодження майна на непідконтрольній Україні території. У 2017 р. СК «РЗУ-Україна», СК «АХА Страхування» та СК «Інго-Україна» відмовилися виплачувати страхувальникам, зокрема й іноземним, компенсацію за пошкоджене майно в зоні проведення АТО, оскільки пункти страхування від військових дій не були прописані в договорах. Апеляційний суд України виніс рішення на користь страховиків, таким чином погіршивши імідж держави як надійного гаранта. Під впливом даних факторів ряд зарубіжних страхових компаній покинули ринок України.

Виділяється також, галузь оптової та роздрібною торгівлі, питома вага якої у ПІІ з рівня 11,1% у 2010 році поступово підвищилась до 16,7%.

Спостерігається впевнений ріст ПІІ в науково-технічну діяльність, інформаційні та телекомунікаційні системи. Питома вага ПІІ має впевнену тенденцію до зростання від 7% у 2010 році до 13,4% у 2019 році.

Проаналізувавши характер вкладень ПІІ в галузі економіки країни можемо зробити висновок, що інвестиції заходять у галузі, що виробляють продукцію з низькою доданою вартістю (переробна промисловість) та галузі, що обслуговують основний процес виробництва валового національного продукту (фінансова та страхова сфера). Інвестори владають кошти у галузі, в яких швидко окупаються витрати та невисокі комерційні ризики.

Додає оптимізму впевнений ріст, майже у 2 рази, питомої ваги ПІІ в науково-технічну діяльність, інформаційні та телекомунікаційні системи.

Також популярними є галузі, що не потребують довгострокових капіталовкладень і освоєння нових технологій, зокрема фінансовий сектор та сектор нерухомості. Незважаючи на те, що інвестиції залучаються у високоприбуткові галузі економіки, вони не зміцнюють конкурентні позиції країни на світових ринках. Надмірні ПІІ у фінансовий сектор, з одного боку, наповнюють фінансову систему обіговими коштами, які сприяють стабільній ліквідності фінансової системи країни, з іншого створюють підстави для екстенсивного розвитку національної економіки. Така структура ПІІ не дає Україні інтегруватися у глобальні ланцюги процесів, що формують значну додану вартість. Саме це є однією з причин низького відсотка експорту високотехнологічної продукції України серед країн світу — 7,2% промислового експорту країни.

Невідповідність ПІІ потребам модернізації економіки, розвитку експорту високотехнологічної продукції призводить до закріплення сировинної спеціалізації української економіки на світовому ринку.

Першочергово ПІІ мають сприяти стійкому та збалансованому розвитку, структурній модернізації національної економіки, підвищенню рівня її міжнародної конкурентоспроможності. Пріоритетом мають стати ПІІ у розвиток високотехнологічних та наукоємних виробництв, що сприяють розширенню експортного потенціалу та посилюють конкурентоспроможність українських товарів на світових ринках. Водночас не йдеться про нехтування напрацьованими зв'язками у традиційних галузях української економіки, в які інвестори вклали кошти. Це, зокрема, харчова та хімічна промисловість, металургія, машинобудування, виробництво будівельних матеріалів та сільське господарство [9].

Процес міжнародного інвестування в Україні має свої особливості. Станом на перше півріччя 2018р. ПІІ до економіки України надійшли близько зі 130 країн світу, основна частина надходжень вже протягом багатьох років припадає на невелику кількість країн. Це свідчить про незначну географічну диверсифікацію країн-експортерів ПІІ до України. Розглянемо особливості міжнародних інвестицій, зважаючи на склад країн, що вкладають основну долю інвестицій в Україну.

До основних країн – інвесторів, на долю яких припадає від 82% до 90% всіх інвестицій, належать Кіпр, Нідерланди, Німеччина, Велика Британія, Російська Федерація, Австрія, Франція, Віргінські Острови та США, Швейцарія, Польща, Беліз (Таблиця 3.1, Таблиця 3.2)

Прямі іноземні інвестиції в Україні створюються двома групами капіталів:

- капітали, які безпосередньо належать іноземним резидентам;
- капітали, що контролюються іноземними компаніями резидентів України (українські капітали раніше виведені з країни, як правило, до офшорної юрисдикції — round-tripping FDI).

Таблиця 3.1

**Прямі інвестиції (акціонерний капітал) з країн світу в економіці України (2010-2014 р.р.),
млн.дол. США**

Найменування країн	2010	2011	2012	2013	2014
Усього, у т.ч.	38 992,9	45 370,0	48 197,6	51 705,3	53 704,0
Основні країни-інвестори (млн.дол. США/питома вага (%))	33553,3 /86,0	41028 /90,4	41555 /86,2	44324,5/ 85,75	46178,6 /86,0
Кіпр	8 603,1	9 620,5	12 700,8	15 907,7	17 725,6
Нідерланди	7 461,3	11 389,8	9 323,8	8 727,6	9 007,5
Німеччина	6 009,6	5 001,2	5 329,8	4 496,3	2 908,4
Велика Британія	2 234,1	2 229,9	2 536,4	2 496,9	2 768,2
Російська Федерація	1 900,2	2 692,7	2 876,1	3 040,5	3 525,9
Австрія	1 674,7	1 798,9	2 317,5	2 476,9	2 314,0
Франція	1 381,1	2 105,4	1 993,1	1 510,3	1 520,5
Віргінські Острови (Брит.)	1 283,6	1 384,9	1 580,2	1 888,2	2 275,9
США	1 260,0	1 107,6	966,6	976,5	934,7
Швейцарія	785,7	852,7	939,3	1 097,6	1 351,0
Польща	847,0	913,0	834,3	897,2	819,8
Беліз	112,9	132,4	151,7	809,2	1 026,6

Сформовано автором на основі джерела [8]

Таблиця 3.2

**Прямі інвестиції (акціонерний капітал) з країн світу в економіці України (2015-2019 р.р.), млн.
дол. США**

Найменування країн	2015	2016	2017	2018	2019
Усього, у т.ч.	38 356,8	32 122,5	31 230,3	31 606,4	32 291,9
Основні країни-інвестори (млн.дол. США /питома вага (%))	32958,7 /86,0	27208,4 /84,7	25672 /82,2	28092 /88,9	26590 /82,3
Кіпр	11 971,6	9 894,8	8 785,5	8 932,7	8 879,5
Нідерланди	6 887,3	6 090,3	6 028,4	6 395,0	7 060,9
Німеччина	2 110,6	1 604,9	1 564,2	1 682,9	1 668,2
Велика Британія	2 146,2	1 785,2	1 947,0	1 944,4	1 955,9
Російська Федерація	1 620,5	343,8	813,6	797,2	1 008,1
Австрія	1 351,5	1 152,6	1 099,9	1 038,8	1 005,6
Франція	1 341,9	1 299,1	615,6	723,4	636,0
Віргінські Острови (Брит.)	1 988,3	1 715,0	1 682,3	1 358,4	1 311,4
США	789,1	717,2	585,2	517,4	488,9
Швейцарія	1 391,7	1 391,0	1 436,9	1 515,9	1 540,7
Польща	708,0	679,4	509,1	571,3	593,9
Беліз	652,5	535,1	604,2	532,3	439,1

Сформовано автором на основі джерела [8]

Огляд країн-експортерів прямих іноземних інвестицій в економіку України свідчить про невисоку частку інвестування з розвинених країн світу.

У той же самий час кількість міжнародних інвестицій з офшорних зон — досить значна. Зокрема, по оцінкам експертів, станом на кінець 2017р. сумарний обсяг накопичених ПІІ з таких територій сягнув \$13 045,7 млн., що становить більш ніж 33% від загального обсягу ПІІ.

До офшорних зон, з яких заходять міжнародні інвестиції в Україну, належать відомі країни та зони, такі як Кіпр Віргінські Острови (Брит.), Беліз. Так званими «білими» офшорними зонами, яким користуються українські підприємці для збереження своїх коштів є Велика Британія та Швейцарія. Саме ці країни дають третину надходжень міжнародних інвестицій в економіку України.

Таким чином, офшорні інвестиції витісняють з української економіки капітал розвинених країн та забезпечують лише кількісні показники приросту надходження міжнародних інвестицій до України, а не якісні.

Географічна структура іноземних інвесторів в Україні не є оптимальною та не відповідає структурі інвесторів, що розміщують свої капітали у переважній більшості розвинених країн. Для української економіки важливі інвестиції саме з країн, які є технологічними лідерами та спеціалізуються на виробництві товарів з високою часткою доданої вартості, а саме зі «старих» країн-членів Європейського Союзу (Франції, Італії, Німеччини), а також США та Японії.

НБУ виділяє так звані *roundtripping* інвестиції – кошти виведені резидентами за кордон, які потім повертаються в країну у вигляді міжнародних інвестицій.

НБУ проаналізував надходження коштів у вигляді ПІІ за 2010-2017 роки (як у вигляді вкладення коштів в акціонерний капітал, так і у вигляді кредитів прямого інвестора) та виокремлено випадки, у яких кінцевим контролюючим інвестором є резидент України.

За результатами аналізу, обсяги ПІІ, в яких кінцевим контролюючим інвестором є резидент оцінено у \$7,9 млрд, що становить 22% від загального обсягу притоку прямих іноземних інвестицій в Україну за цей період (35,9 млрд дол. США). Понад 80% таких інвестицій було спрямовано до підприємств реального сектору за даними НБУ.

Зазначається, що найбільші обсяги такого інвестування спостерігались упродовж 2010-2013 років. В цей час вони, в середньому, забезпечували близько третини чистого припливу ПІІ в Україну, тоді як у 2016-2017 роках – становили лише 6,9%, а в 2014-2015 роках спостерігався чистий відплив коштів з України за такими операціями.

У 2017 році надходження ПІІ, в яких кінцевим контролюючим інвестором є резидент, становили \$270 млн та забезпечили 10,4% всіх ПІІ в Україну.

Основними країнами, через які здійснювалось таке інвестування, були Кіпр (близько половини від загального обсягу таких інвестицій), Нідерланди, Швейцарія та Австрія [7].

З метою покращення інвестиційного клімату України та подальшого залучення міжнародних інвестицій актуальними залишаються питання удосконалення комплексу дій для забезпечення дієздатних механізмів забезпечення прийнятних та конкурентноспроможних умов для міжнародних та вітчизняних інвесторів.

Основними причинами, що негативно впливають на бажання інвесторів вкладати кошти, є:

- корупція та неефективна судова система (неможливість захистити право власності чи справедливо вирішити бізнес-суперечку),
- питання виділення земельних ділянок і відшкодування ПДВ,
- подолання технічних бар'єрів у торгівлі та проходження митних процедур.
- нечіткість та непрозорість законодавчих норм, які можна трактувати неоднозначно,
- практика частих змін законодавства;
- високий рівень бюрократії (необхідність отримання великої кількості дозвільних документів у різних інстанціях);
- перевищення повноважень органами контролю та перевірки.
- слабкість державних інститутів та ігнорування органами державної влади проблем інвесторів створюють невизначеність і псують імідж нашої держави як надійного бізнес-партнера.

Інвестори очікують на наступні зміни в Україні:

- реальний прогрес у запровадженні верховенства права та боротьбі з корупцією,
- політична стабільність,
- боротьба з контробандою та тіньовою економікою,
- судова реформа,
- земельна реформа,
- прозора приватизація,
- покращення інфраструктури,
- захист прав інтелектуальної власності [4].

Серед актуальних, для залучення додаткових інвестицій в Україну, є вирішення питання

впровадження податку на виведений капітал.

Модель оподаткування податком на виведений капітал працює лише в декількох європейських країнах – в Естонії з 2000 року, у Грузії з 2017 року та в Латвії з 2018 року. В усіх інших європейських державах у тому чи тому вигляді функціонує корпоративний податок – аналог нашого податку на прибуток. При цьому правила оподаткування є досить різноманітними (від найпростіших до досить вимогливих) і діють різні податкові ставки.

Прибутковий податок для доходів на території Естонії та податкових резидентів країни становить 20 %, прибутковий податок на дивіденди (податок на виведений з підприємства чистий прибуток – 25 %). І саме Естонія з її інноваційним підходом до оподаткування прибутку в рейтингу DoingBusiness за легкістю ведення бізнесу посідає почесне 12 місце (для порівняння, Україна – вісімдесяте) станом на 2015 рік.

В Україні передбачається використовувати дві ставки податку:

- 15 % – за операціями з виведення капіталу безпосередньо власником (дивіденди й інші прями виплати у грошовій і натуральній формі, навіть якщо вони не оформлені як дивіденди);
- 20 % – за операціями, які прирівнюються до виведення капіталу, і для донарахувань.

У разі якщо інвестиції підуть в економіку, як вітчизняні, так і іноземні, то це має сприяти зростанню ВВП не на 1,2 – 1,5 % на рік, як це демонструє економіка сьогодні, а до 4 % на рік, що вже розцінюватиметься як істотне економічне зростання.

Втрати бюджету за два роки, у разі прийняття податку на виведений капітал, становитимуть 80 – 100 млрд грн. І тут можуть мати місце неприємні очікування у формі підвищення (може, й тимчасового) ставок інших податків (наприклад, ПДВ, акциз, ПДФО) [10].

З останнього звіту МВФ щодо реформи корпоративного прибуткового оподаткування випливає, що світове академічне середовище розглядає різні альтернативи реформування чинної системи, серед яких запровадження чогось подібного до ПнВк не передбачається. До того ж правила і ставки оподаткування прибутків, що виводяться з країни, встановлюються конкретними угодами про уникнення подвійного оподаткування, а в майбутньому — стандартами такого заходу BEPS, як MLI.

Ряд позитивних кроків у даному напрямку вже здійснено урядом країни упродовж останніх трьох років.

Так з 01.01.2017 р. Україна приєдналася до Програми розширеного співробітництва в рамках ініціативи Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). В рамках ОЕСР, розроблено план дій для боротьби з розмиванням бази оподаткування та виводом прибутку з під оподаткування.

Також з 23.06.2018 р. Україною підписано Конвенцію MLI, що сприятиме зменшенню переміщення українського капіталу в країни з низькими податками та має відбитися на збільшенні доходів державного бюджету України. Після ратифікації конвенції MLI будуть внесені відповідні зміни в більшість договорів про подвійне оподаткування між Україною та іншими країнами. Конвенція дозволить зменшити переміщення українського капіталу в юрисдикції з низьким рівнем оподаткування з метою мінімізувати податкові зобов'язання [11].

Висновки та перспективи подальших досліджень. У результаті дослідження основних питань, що стосуються прямих іноземних інвестицій в економіку України було виявлено, що протягом десятирічного періоду головними недоліками є незбалансованість структури економіки країни, вивід українських капіталів за межі країни та повернення їх у вигляді інвестицій з ряду країн з особливим режимом оподаткування, несприятливий інвестиційний клімат для інвесторів, недосконалість законодавчої бази, що має регулювати інвестиційну діяльність та сприяти залученню як внутрішніх так і міжнародних інвестицій.

Саме через невирішення даних проблем Україна втрачає імідж на ринку міжнародних інвестицій, так як міжнародні інвестори змушені покидати український ринок, втрачаючи прибутки в умовах економічної та політичної невизначеності.

Розглянуті проблеми міжнародного інвестування в Україні потребують системного підходу, визначення кола ключових питань та конкретних кроків для формування сприятливого інвестиційного клімату та розвитку ключових галузей промисловості за участю міжнародних інвестицій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Швець В.Я. Аналіз інвестиційного клімату в економіці України та шляхи його покращення // Економічний нобелівський вісник. - 2014. - № 1 (7). – С. 502-508

2. Владимирская Н.И. Проектное финансирование, как инвестиционный инструмент для развития транспортной отрасли / Н.И.Владимирская // *Економічні інновації*. – 2011. – № 46. – С. 305 – 315
3. Сайт интернет-журнала «ФінПост» [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://finpost.com.ua/>
4. Офіційний сайт «Європейської Бізнес Асоціації України» [Электронный ресурс] – Режим доступа:<https://eba.com.ua/>
5. Сайт интернет видання «Слово і Діло» » [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.slovoidilo.ua/>
6. Сайт электронного видання «2019 Index of Economic Freedom 25th anniversary edition» [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.heritage.org/index/>
7. Офіційний сайт Національного Банку України [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://bank.gov.ua/>
8. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
9. Сайт интернет видання «Рейтинг» [Электронный ресурс] – Режим доступа:<https://rating.zone>
10. Сайт электронного видання «Світовий досвід. Українська практика. Міжнародні стандарти фінансової звітності» [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://msfz.ligazakon.ua/>
11. Офіційний сайт Міністерства Фінансів України [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.minfin.gov.ua/>

REFERENCES

1. Shvecz` V.Ya. Analiz investy`cijnogo klimatu v ekonomici Ukrayiny` tashlyaxy` jogo pokrashheniya // *Ekonomichny`j nobelivs`ky`j visny`k*. - 2014. - № 1 (7). – S. 502-508
2. Vladimirskaya N. I. Proektnoe finansirovanie, kak investitsionnyy instrument dlya razvitiya transportnoy otryasli / N.I. Vladimirskaya // *Ekonomichni innovatsii*. – 2011. – № 46. – S. 305 – 315
3. Sajt zhurnalu «FinPost» [Site of journal «FinPost»] [finpost.com.ua/Retrieved from//http://finpost.com.ua/](http://finpost.com.ua/) [in Ukrainian].
4. Oficijny`j sajt Yevropejs`koyi Biznes Asociaciyi v Ukrayini» [SiteofEuropean Business Association]<https://eba.com.ua/> Retrieved from <https://eba.com.ua/> [in Ukrainian].
5. Sajt internet vy`dannya» Slovo i Dilo» [Site of journal «Slovo i Dilo»] [slovo i dilo.ua](http://slovo-i-dilo.ua/) //Retrieved from<https://www.slovoidilo.ua/> [in Ukrainian].
6. Sajt internet vy`dannya «2019 Index of Economic Freedom 25th anniversary edition» [Site of journal 2019 Index of Economic Freedom»] [heritage.org/index//](https://www.heritage.org/index/) Retrieved from <https://www.heritage.org/index/>
7. Oficijny`j sajt Nacional`nogo Banku Ukrayiny` [Site of National Bank of Ukraine] <https://bank.gov.ua/> Retrieved from<https://bank.gov.ua/> [in Ukrainian].
8. Sajt internet – vy`dannya «Rejty`ng» [Site of journal»Rejty`ng] [rating.zone//](https://rating.zone/)Retrieved from <https://rating.zone/> [in Ukrainian].
9. Oficijny`j sajt derzhavnoyi sluzhby` staty`sty`ky` [Site of State Statistics Service of Ukraine] // [ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua/) // Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua/> [in Ukrainian].
10. Sajtelektronnogovy`dannya «Visny`k MSFZ» [Site of journal World experience. Ukrainian practice. International Financial Reporting Standards]: <http://msfz.ligazakon.ua/> Retrieved from <http://msfz.ligazakon.ua/> [in Ukrainian].
11. Oficijny`j sajt Ministerstva Finansiv Ukrayiny` [Site of Ministry of Finance of Ukraine] // [minfin.gov.ua](https://www.minfin.gov.ua/) // Retrieved from<https://www.minfin.gov.ua/> [in Ukrainian].